

Utenos regiono plėtros 2014–2020 m. planas

Rengėjas: Regioninės plėtros departamentas
prie Vidaus reikalų ministerijos Utenos apskrities skyrius

Planas patvirtintas 2013 m. spalio 15 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-88
Planas atnaujintas 2014 m. gruodžio 19 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-47
Planas patikslintas 2015 m. spalio 13 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-24
Planas patikslintas 2015 m. gruodžio 15 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-28
Planas patikslintas 2016 m. vasario 4 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-9
Planas patikslintas 2016 m. balandžio 7 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-13
Planas pakeistas 2016 m. birželio 21 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-22
Planas pakeistas 2016 m. liepos 19 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-28
Planas pakeistas 2016 m. liepos 28 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-31
Planas pakeistas 2016 m. rugsėjo 28 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-34
Planas pakeistas 2016 m. spalio 28 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-40
Planas pakeistas 2016 m. gruodžio 20 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-50
Planas pakeistas 2017 m. sausio 6 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-1
Planas pakeistas 2017 m. sausio 30 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-6
Planas pakeistas 2017 m. balandžio 4 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-15
Planas pakeistas 2017 m. gegužės 12 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-26
Planas pakeistas 2017 m. liepos 26 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-31
Planas pakeistas 2017 m. rugpjūčio 21 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-38
Planas pakeistas 2017 m. spalio 12 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-40
Planas pakeistas 2017 m. spalio 20 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-50
Planas pakeistas 2017 m. lapkričio 21 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-52
Planas pakeistas 2017 m. gruodžio 19 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-54
Planas pakeistas 2018 m. sausio 8 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-1
Planas pakeistas 2018 m. sausio 18 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-3
Planas pakeistas 2018 m. vasario 1 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-10
Planas pakeistas 2018 m. vasario 22 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-13
Planas pakeistas 2018 m. kovo 20 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-16
Planas pakeistas 2018 m. balandžio 24 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-21
Planas pakeistas 2018 m. gegužės 8 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-23
Planas pakeistas 2018 m. gegužės 24 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-28
Planas pakeistas 2018 m. birželio 7 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-30
Planas pakeistas 2018 m. liepos 12 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-32

Galioja nuo 2014 m. sausio 1 d.

TURINYS

IVADAS	3
1. REGIONO SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS BŪKLĖS ANALIZĖ	
1.1. Pagrindiniai duomenys.....	4
1.2. Svarbiausi regiono socialinei ir ekonominei būklei darantys įtaką veiksniai, regiono plėtros tendencijos ir problemos	7
2. UTENOS REGIONO PLĖTROS STRATEGIJA	
2.1. Regiono plėtros vizija, prioritetai, tikslai ir uždaviniai.....	14

ĮVADAS

Utenos regiono plėtros 2014–2020 metų plano (toliau – Planas) tikslas – atlikti Utenos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizę, vadovaujantis jos išvadomis, „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Nacionalinės pažangos programa 2014–2020 m. laikotarpiui, nustatyti Utenos regiono plėtros vizija, prioritetus, tikslus, uždavinius ir įvertinant nuolat kintančias plėtros perspektyvas, parengti priemones Utenos regiono socialinei – ekonominei plėtrai.

Plano rengėjas, prie plano rengimo prisidėjęsios institucijos ir asmenys

Planą parengė Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Utenos apskrities skyrius kartu su 2012 m. lapkričio 6 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr.51/7S-95 sudaryta ir 2013 m. vasario 5 d. sprendimu Nr.51/7S-13 patikslinta Plano rengimo darbo grupė.

Plano darbo grupės vadovas – Nerijus Čepauskas, Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Utenos apskrities skyriaus vedėjas.

Plano rengimo kontekstas

Planas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo (Žin., 2000, Nr. 66-1987; 2002, 123-5558; 2007, Nr.61-2339; 2010, Nr.48-2285) 8 straipsniu ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2011 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr.IV-706 patvirtinta Regionų plėtros planų rengimo metodika, atsižvelgiant į Nacionalinę pažangos programą, skirta Lietuvos strategijai „Lietuva 2030“ įgyvendinti, nacionalinius Europos Sąjungos struktūrinės paramos programavimo dokumentus ir į Utenos regiono plėtros 2009–2016 metų plano įgyvendinimo tęstinumą. Dauguma ankstesnio plano priemonių buvo įgyvendinta gavus finansavimą pagal „Žmogiškųjų išteklių veiksmų“, „Ekonomikos augimo veiksmų“ ir „Sanglaudos veiksmų“ programas.

Pagal Vyriausybės patvirtintą Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011-2013 metų programą buvo teikiama papildoma parama Utenos savivaldybėje esančiam regioniniam centrai – Utenos miestui ir Visagino savivaldybės – Visagino miestui. Buvo įgyvendinti kompleksiniai infrastruktūriniai projektai, pagerėjo verslo ir gyvenimo sąlygos šiose teritorijose. Buvo teikiama parama probleminei teritorijai – Ignalinos savivaldybei, kuri padėjo įgyvendinti įvairius veiklos plėtojimo projektus (modernizuojant ir plėtojant Ignalinos rajono savivaldybės transporto infrastruktūrą; gerinant vandens telkinių būklę; atnaujinant daugiabučius namus ir didinant jų energijos vartojimo efektyvumą; gerinant socialinį būstą; diversifikuojant ūkinę veiklą kaimo vietovėse; įgyvendinant nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros projektus; plėtojant visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūrą; modernizuojant ikimokyklinio ugdymo įstaigas; didinant savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus; įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus; remiant bendruomeninių iniciatyvų projektus ir kt.).

Parengtas Planas padės užtikrinti 2014–2020 metų laikotarpyje efektyviausią finansinių išteklių panaudojimą ir taps įrankiu, padedančiu efektyviau spręsti regiono problemas, kuriant geresnes verslo, darbo ir gyvenimo sąlygas regione.

Plano rengimui naudoti planavimo dokumentai ir duomenų šaltiniai:

1. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015)
2. 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programa (Žin., 2012-12-11, Nr. 144-7430)
3. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, Nr. 110–4852)
4. Utenos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas (Žin.,2011, Nr. 137-6488)
5. Utenos regiono plėtros 2009-2016 metais planas, http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Utena/Regiono%20pletros%20planas/2_Planas.pdf
6. Anykščių rajono bendrasis planas (projektas), <http://www.anyksciai.lt/teritoriju-planavimas/anyksciu-rajono-bendrasis-ez82.html>
7. Anykščių rajono 2012-2019 m. strateginis plėtros planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011-12-22 sprendimu Nr.375, <http://www.anyksciai.lt/lt/strategija.html>
8. Ignalinos miesto bendrasis planas, <http://www.ignalina.lt/>
9. Ignalinos rajono savivaldybės 2011-2018 metų strateginio plėtros planas, patvirtintas Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2011 m. kovo 31 d. sprendimu Nr. T-28, <http://www.ignalina.lt/>
10. Molėtų rajono teritorijos bendrasis planas, <http://moletai.lt/index.php?1581630094>
11. Molėtų rajono savivaldybės plėtros planas 2011-2017 metams, <http://moletai.lt/index.php?1581630094>
12. Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, <http://planavimas.kulturautoje.lt/bendrasis/rajono%20patvirtintas/Utenos%20r.%20bendrojo%20plano%20aiskinamasis%20rastas.pdf>
13. Utenos rajono plėtros strateginis planas 2011-2017 metams, http://www.utena.lt/sites/default/files/Utenos_SPP_iki_2017_0.pdf
14. Visagino miesto bendrasis planas, <http://www.visaginas.lt/index.php?-431322848>
15. Visagino savivaldybės 2010-2015 metų strateginis plėtros planas (Aktuali redakcija), <http://www.visaginas.lt/index.php?865154520>
16. Zarasų rajono savivaldybės bendrasis planas, http://www.zarasai.lt/informacija-zarasu-rajono-savivaldybes-bendrasis-planas_687
17. Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008-2013 m. strateginis planas, http://www.zarasai.lt/userfiles/STRATEGINIS_PLANAS.pdf
18. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
19. Utenos teritorinė darbo birža

1. UTENOS REGIONO SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS BŪKLĖS ANALIZĖ

Utenos apskritis apima Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Zarasų rajonų ir Visagino miesto savivaldybių teritorijas. Apskritis centras – Utenos miestas.

1.1. Utenos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizės pagrindiniai duomenys

Pagrindiniai Utenos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizės duomenys pateikiami lentelėje:

Lentelė 1 Utenos regiono pagrindiniai makroekonominiai rodikliai

Rodiklis	Reikšmė	Vieta šalyje
Plotas, km ²	7 201	5
Gyventojų skaičius 2014 m. liepos 1 d.	141 311	9
Gyventojų tankis 2014 m. liepos 1 d.	19,62	10
Bendrasis vidaus produktas, mln. Lt 2013 m.	3 870,4	9
Apskritis sukurta BVP dalis, % 2013 m.	3,21	9
BVP vienam gyventojui, tūkst. Lt 2013 m.	26,8	7
BVP vienam gyventojui, palyginti su šalies vidurkiu, % 2013 m.	65,8	7
Materialinės investicijos, tūkst. Lt 2013 m.	648 197	7
Materialinės investicijos vienam gyventojui, Lt 2013 m.	4 496	5
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, 2014 m. II ketv.	2 037	7
Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2014 m. lapkričio 1 d.	11,4	9
Užimtųjų skaičius, tūkst. 2013 m.	58,9	7
Vidaus ir tarptautinė migracija 2013 m. (Neto migracija)	-1 690	5

Visa informacija yra pagrįsta viešai skelbiamais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, interneto svetainėje <http://osp.stat.gov.lt>

Darbo rinkos informacija pagrįsta viešai skelbiamais Lietuvos darbo biržos duomenimis, interneto svetainėje www.ldb.lt ir teritorinių darbo biržos padalinių informacija.

Gyventojai

Utenos apskritis yra devintoji šalies apskritis pagal gyventojų skaičių. 2014 m. pradžioje joje gyveno 142,564 tūkst. žmonių, arba 4,84 proc. šalies gyventojų. Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir Utenos apskrityje gyventojų skaičius mažėjo. Per 2011-2014 m. Utenos apskrityje gyventojų sumažėjo 10,013 tūkst. (6,56 proc.), kai tuo tarpu vidutiniškai šalyje 3,57 – proc.

Utenos apskrityje taip pat kaip ir šalyje gimusių skaičius per metus yra mažesnis už mirusių skaičių. Mirusių skaičius 2013 m. buvo 2,34 karto didesnis už gimusiųjų skaičių (1506 gyventojų daugiau mirė nei gimė).

Utenos apskrityje 2014 m. pradžioje darbingo amžiaus gyventojų buvo 60,49 proc. (šalyje-61,85 proc.), pensinio amžiaus-26,4 proc. (šalyje-22,4 proc.). Didėjanti pensinio amžiaus gyventojų dalis ir mažėjantis darbingo amžiaus ir vaikų skaičius bendroje gyventojų sudėtyje, sąlygoja tolimesnę neigiamą natūralios gyventojų kaitos tendenciją ir gyventojų skaičiaus mažėjimą.

Mažėjantis gyventojų skaičius ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas stabdo verslo sektoriaus plėtrą.

Bendrasis vidaus produktas

Bendrasis vidaus produktas, sukurtas Utenos apskrityje 2013 m. pasiekė 3 870,4 mln. Lt ir bendroje vidaus produkto struktūroje sudarė 3,21 proc. Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui 2013 m. sudarė 26,8 tūkst. Lt.

Utenos apskrityje vyrauja nedideli ūkio subjektai. 85 proc. visų ūkio subjektų sudaro iki 20 darbuotojų ir iki 1 mln. apyvartos įmonės. Nepakankamas stambių verslo subjektų, galinčių sukurti daugiau darbo vietų.

Materialinės investicijos

Materialinių investicijų suma 2013 m. siekė 648 197 tūkst. Lt. Tarp apskričių- 7 vietoje (mažiau yra Alytaus, Marijampolės ir Tauragės apskrityse). Materialinės investicijos vienam gyventojui 2013 m. sudarė -4 496 Lt arba 74,76 proc. šalies vidurkio. 2010-2013 m. laikotarpyje materialinės investicijos vienam gyventojui sudarė 14 794 Lt – tai yra 65,59 proc. šalies vidurkio. Reikalinga sukurti palankią ir patrauklią investicinę aplinką, skatinant viešojo ir privataus sektoriaus sanglaudą ir bendradarbiavimą.

Gyventojų užimtumas

Vidutinis metinis užimtųjų skaičius nuolat kito. 2009 – 2011 metų laikotarpyje šis skaičius sumažėjo nuo 70,2 tūkst. iki 52,9 tūkst., 2012 m. padidėjo iki 54,8 tūkst. ir 2013 m. padidėjo iki 58,9 tūkst. Lt Per 2009-2013 metus užimtųjų skaičius sumažėjo 11,3 tūkst. ir yra 16,1 proc. mažesnis nei 2009 m. Šalyje per 2009-2013 metų laikotarpį vidutinis metinis užimtųjų skaičius sumažėjo 1,87 proc. Iš Utenos apskrities 6 savivaldybių per 2009-2013 metus daugiausia užimtųjų sumažėjo Ignalinos rajono savivaldybėje – 30,99 proc. (nuo 7,1 tūkst. iki 4,9 tūkst.). Anykščių rajono savivaldybėje užimtųjų skaičius sumažėjo – 27,5 proc. (nuo 12,2 tūkst. iki 8,9 tūkst.), Molėtų rajono savivaldybėje-16,67 proc. (nuo 9 tūkst. iki 7,5 tūkst.), Visagino savivaldybėje-16,63 proc. (nuo 12,8 tūkst. iki 10,8 tūkst.), Utenos rajono savivaldybėje-11,57 proc. (nuo 21,6 tūkst. iki 19,1 tūkst.). Zarasų rajono savivaldybėje 2013 m. užimtųjų buvo 7,7 tūkst., tai yra 2,67 proc. daugiau lyginant su 2009 m. rodikliu.

Nedarbo lygis Utenos apskrityje 2008-2010 metais nuolat didėjo. Šiame laikotarpyje Utenos teritorinės darbo biržos duomenimis didžiausias nedarbas užfiksuotas 2010 m. rugpjūčio mėnesį, kuris pasiekė 16,6 proc. Nedarbui didelę įtaką turi sezoniškumas. Didžiausias nedarbas registruojamas sausio - balandžio mėnesį. Nuo gegužės mėnesio iki spalio mėnesio nedarbas mažėja, po to vėl didėja. Analizuojant 2010-2013 m. nedarbo rodiklius, pastebimas nedarbo augimas 2010-2011 metais (2011 m. vasario mėn. – 16,5 proc.), 2012 metais nedarbo rodikliai pagerėjo (2012 m. lapkričio 1 d. – 12,3 proc.), 2013 m. bedarbių skaičius vėl pradėjo didėti (2013 m. balandžio 1 d. užfiksuotas didžiausias nedarbo rodiklis – 16,7 proc.). Utenos teritorinėje darbo biržoje 2014 m. lapkričio 1 d. buvo registruota 9861 bedarbis ir jie sudarė 11,4 proc. darbingo amžiaus gyventojų. Registruotas nedarbas nuo metų pradžios sumažėjo 3,5 proc. punkto. Lapkričio 1 d. daugiausiai bedarbių registruota Ignalinos rajono savivaldybėje – 15,5 proc. Žemiausias nedarbas registruotas Utenoje – 8,8 proc.

Kuriant patrauklesnę aplinką ir skatinant smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą, leistų sumažinti nedarbo lygį ir pagerinti socialinę regiono būklę

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Utenos apskrityje 2014 m. II ketvirtį sudarė 2 037 Lt (86,47 proc. šalies vidurkio). Pagal šį rodiklį Utenos apskritis yra 7 vietoje iš 10 šalies apskričių.

Darbo užmokesčio lygio pakėlimas didintų prekių ir paslaugų kainą, dėl to sumažėtų regiono konkurencingumas.

Gyventojų migracija

Per 2012-2013 m. laikotarpį iš Utenos apskrities išvyko 1690 gyventojų daugiau nei atvyko. Gyventojų migracijos požiūriu, Utenos apskritis nėra pakankamai patraukli gyventi, renkantis gyvenamąją vietą šalies viduje. 2012 metais 814 gyventojų daugiau išvyko gyventi į kitus Lietuvos regionus nei atvyko gyventi Utenos apskrityje. Tarptautinės migracijos rodiklis, kaip ir visoje Lietuvoje yra neigiamas. 2012 metais 1019 gyventojų daugiau išvyko į kitas šalis negu atvyko. Aktyviausiai migruoja jauni, darbingo amžiaus žmonės, ir ypač vyrai. Dėl emigracijos Utenos apskrities savivaldybėse mažėja darbingo amžiaus žmonių dalis.

Socialinė parama

Siekiant darnaus visuomenės vystymosi, nemažas vaidmuo tenka socialinei apsaugai. Utenos regione, kaip ir visoje Lietuvoje, gyventojai patiria įvairią socialinę riziką: senatvę, negalia, našlystę, ligą, nedarbą, šeimos ir būsto išlaikymo našta, skurdą ar socialinę atskirtį

Senstant visuomenei, vis didesnė dalis gyventojų patiria senatvės ir negalios riziką. 2013 m. 33878 Utenos apskrities gyventojų buvo valstybinio socialinio draudimo senatvės pensininkai (arba kas ketvirtas apskrities gyventojas, šalyje – kas penktas) ir 4007 asmenų gavo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją. 1000 darbingo amžiaus gyventojų teko 264 senatvės pensininkai, gaunantis valstybines socialinio draudimo išmokas (šalyje – 199) ir 28 netekto darbingumo (invalidumo) pensininkai (šalyje – 24). 2014 m. 1000 darbingo amžiaus apskrities gyventojų teko 436 pensinio amžiaus gyventojų (20,4 proc. daugiau negu šalies vidurkis). Didžiausią santykinę pensinio amžiaus gyventojų dalis buvo Ignalinos rajono savivaldybėje (1000 darbingo amžiaus asmenų teko 544 pensinio amžiaus gyventojų), o mažiausia – Visagino savivaldybėje (279). 2013 m. aštuoniose Utenos apskrities teritorijoje veikiančiuose įstaigose seniems žmonėms gyveno 268 asmenys, keturiose suaugusiems su negalia – 1006 globotiniai.

Siekiant įgyvendinant Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas, didesnis dėmesys turės būti skiriamas specialioms priemonėms, sudarančias galimybę gerinti neįgaliųjų padėtį įvairiose srityse. Neįgaliųjų asmenų, vyresnių kaip 18 metų, skaičius Utenos apskrityje 2012 m. – 12 914, daugiau kaip pusė jų yra Utenos r. ir Anykščių r. savivaldybėse (atitinkamai – 3815 ir 2844), o mažiausia – Visagino savivaldybėje – 1265. Neįgaliųjų vaikų skaičius Utenos apskrityje 2012 m. – 934, daugiau kaip trečdalis (348) gyveno Utenos r. savivaldybėje, o mažiausia Zarasų r. savivaldybėje (94). Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis 2012 metais neįgaliesiems pritaikytų būstų skaičius – 29.

Pasaulinė finansinė ekonominė krizė padidino nedarbo riziką, kuri lėmė gyventojų darbo pajamų mažėjimą ir socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus augimą. Statistikos departamento duomenimis, socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2008-2013 m. padidėjo nuo 2397 iki 13 143 ir didėjo metinės išlaidos socialinei pašalpai mokėti nuo 4 950,6 tūkst. Lt iki 35 948,4 tūkst. Lt. Gavėjų skaičius išaugo 5,48 karto. Gavėjų skaičius šalyje per tą patį laikotarpį išaugo 5,1 karto.

2013 m. Utenos apskrities laikino gyvenimo įstaigose (nakvynės namuose ir krizių centruose) buvo prisiglaudę 194 asmenys (Anykščių r. sav. – 5, Utenos r. sav. – 78, Visagino sav. – 57 ir Zarasų r. sav. – 54).

2013 m. Utenos apskrityje gyveno 770 socialinės rizikos šeimos, jose augo 1505 vaikai. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, Utenos apskrityje kas 17 vaikas auga socialinės rizikos šeimoje (šalyje – kas 29). Blogiausia padėtis Zarasų rajono savivaldybėje – kas 11 vaikas, Ignalinos rajono savivaldybėje – kas 12 vaikas, Molėtų rajono savivaldybėje – kas 13 vaikas auga socialinės rizikos šeimose. Utenos apskrityje 2013 m. veikė 7 vaikų globos įstaigos, jose gyveno 267 vaikai. 77 vaikai buvo globojami 8 šeimynose.

Siekiant kompensuoti dalį išlaidų, susijusių vaikų auginimu, mokomos įvairios išmokos šeimai. 2013 m. 5036 Utenos apskrities gyventojų gavo išmokas vaikui, 800 asmenims buvo mokama vaiko globos (rūpybos) išmoka. Vienkartinę išmoką gavo 343 nėsčiosios, o išmoką gimus vaikui – 1196 apskrities gyventojų.

Vienas iš pagrindinių poreikių – būstas. Utenos apskrityje 2013 m. 105 asmenims (šeimoms) išnuomotas savivaldybių socialinis būstas.

Socialines paslaugas namuose gaunančių gyventojų skaičius nuolat auga. 2013 m. namuose buvo slaugomi ir globojami 969 apskrities gyventojai (2007 m. – 581 gyventojas). Didžiausias socialinių paslaugų gavėjų skaičius Anykščių r. savivaldybėje – 263, o mažiausias Visagino savivaldybėje – 117.

Dėl demografinių tendencijų ir nepakankamo socialinio paslaugų tinklo išvystymo bei teikiamų socialinių paslaugų įvairovės, Utenos regiono gyventojai susiduria su iššūkiu suderinti įsipareigojimus šeimai bei aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje. Neretai šeimos narys privalo aukoti savo profesinę karjerą ir slaugyti ligonį ar prižiūrėti pagyvenusį šeimos narį.

Socialinių paslaugų plėtra sudarytų galimybę ne tik padidinti socialinių paslaugų prieinamumą, kompleksiskumą, tęstinumą bet ir vykdyti nuoseklią neįgaliųjų bei pagyvenusių asmenų socialinę integraciją. Tuo pačiu būtų kuriamos naujos darbo vietos bei sudaromos galimybės šeimoms sėkmingai suderinti įsipareigojimus šeimai su savo profesine karjera.

Atsižvelgus į išvardintas aplinkybes, didėja poreikis modernizuoti socialinių paslaugų infrastruktūrą ir didinti jų prieinamumą.

Švietimas, mokslas

Utenos apskrityje 2008-2009 m. buvo 82 bendrojo lavinimo mokyklų, kuriose mokėsi 21 946 moksleivių, tuo tarpu 2013-2014 m. liko tik 61, ir jose mokėsi 15 140 mokinių. Lyginant su kitomis apskritimis, Utenos apskrityje yra panašus bendrojo lavinimo mokyklų tinklas ir moksleivių skaičius. Nors apskrityje mokymo įstaigų sumažėjo, tačiau jų pilnai pakanka, nes sumažėjo mokinių skaičius.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius 2009-2013 m. sumažėjo nuo 25 iki 17, tačiau yra pakankamas, nes 100-ai vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, tenka 110 vietų.

Visuose Utenos apskrities savivaldybėse, išskyrus Ignalinos r. savivaldybę, yra profesinės mokyklos. 2013-2014 metais 5 profesinėse mokyklose mokėsi 2 326 mokinių.

Utenos apskrityje sudarytos palankios sąlygos įsigyti aukštąjį išsilavinimą, nes regione veiklą vykdo Utenos kolegija. Kolegijoje rengiami 19 studijų kryptų specialistai, teikiamos įvairios kvalifikacijos tobulinimo paslaugos, vykdomas nuotolinis mokymas. Kolegijos bazėje vykdomos Kauno technologijos universiteto ir Mykolo Romerio universiteto magistratūros studijos. Kolegijos bendradarbiavimas su minėtais universitetais sudaro sąlygas regiono gyventojams įsigyti ir aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Nors švietimo tinklas praktiškai atitinka poreikį, tačiau visų tipų švietimo įstaigų mokymo ir techninė bazė nepakankamai sparčiai atnaujinama.

Kultūra ir sportas

Kultūros vertybių registre įregistruotos 1961 Utenos regiono nekilnojamosios kultūros vertybės, iš kurių 451 – Anykščių rajone, 248 – Ignalinos rajone, 470 – Molėtų rajone, 364 – Utenos rajone, 7 – Visagino savivaldybėje, 421 – Zarasų rajone.

Kultūros centrų skaičius 2010-2013 m. sumažėjo nuo 76 iki 34. Savivaldybių administracijų duomenimis, 2011–2012 m. kaimų kultūros centrai, taupant valdymo lėšas, buvo reorganizuoti ir prijungti prie 5 rajoninių kultūros centrų. Šiuo metu yra 6 kultūros centrai ir 28 šių centrų skyriai/kaimo kultūros centrai. Per 2010-2013 m. sumažėjo ir kultūros centrų dalyvių skaičius nuo 4 926 iki 3 639.

Utenos apskrityje 2012 m. veikė Lietuvos etnokosmologijos muziejus ir 7 savivaldybių įsteigti krašto muziejai: 1. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus (8 padaliniai/ekspozicijos: Antano Baranausko klėtelė, Antano Vienuolio-Žukausko memorialinis namas-muziejus, Jono Biliūno memorialinė sodyba, Bronės Buivydaite's memorialinis namas-muziejus, Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių memorialinis muziejus, Arkliaus muziejus, Siauruko muziejus ir Šeimyniškių piliakalnio istorinis kompleksas), 2. Anykščių meno centras (padaliniai: Angelų muziejus, Kopyčia – Pasaulio anykštėnų kūrybos centras, Sakralinio meno centras), 3. Ignalinos krašto muziejus (Muziejaus padalinys – Adomo Hrebnickio muziejus). 4. Molėtų krašto muziejus (padaliniai: Stiklo muziejus ir paveikslų galerija, Etnografinė sodyba ir Dangaus šviesulių stebyklė, Ežerų žvejybos muziejus, Alantos dvaro muziejus-galerija, Molėtų dailės galerija, Molėtų krašto tradicinių amatų centras, Antano Truskausko medžioklės muziejus, Molėtų skulptūrų parkas, Vienuolyno muziejus), 5. Utenos kraštotyros muziejus (padaliniai: Tauragnų krašto muziejus, Vytauto Valiušo keramikos muziejus, A. Ir M. Miškinių literatūrinė- etnografinė sodyba, Laisvės kovų muziejus, Meno centras ir Tradicinių amatų centras- „Svirnas“) ir Zarasų krašto muziejus (padaliniai: Stelmužės bažnytinio meno muziejus ir Kalbininko profesoriaus K. Būgos memorialinis muziejus). Per 2013 metus muziejuose apsilankė 154 tūkst. lankytojų. Muziejų lankytojų skaičius nuo 2006 m. iki 2013 m. išaugo 5,48 proc. , šalyje išaugo 13,91 proc.

Kultūros ministerijai pavaldžių bibliotekų skaičius 2008-2013 m. sumažėjo nuo 119 iki 114. Skaitytojų skaičius sumažėjo nuo 43 000 iki 39 000.

Daugelio kultūrinio-istorinio paveldo objektų būklė yra nepatenkinama. Kultūros tradicijos regione pakankamai gilios, įvairūs renginiai formuoja patrauklų krašto įvaizdį ir prisideda prie turizmo potencialo realizavimo.

Sporto infrastruktūra Ignalinoje, Utenos ir Visagino miestuose pakankamai išplėta, tačiau kituose rajonų centruose nepakankamai išvystyta (pvz. Molėtų mieste nėra bent minimalius reikalavimus tenkinančio stadiono, kuriame galėtų vykti tiek sporto varžybos, tiek kūno kultūros pamokos, tiek miestiečiai galėtų sportuoti). Daugumoje nuo savivaldybių centrų nutolusiuose vietovėse sporto infrastruktūra taip pat nepakankamai išvystyta, esama sporto bazė yra nusidėvėjusi.

2007-2013 metų paramą išryškino sporto infrastruktūros nepakankamą būklę ir nusidėvėjimą. Pagal patvirtintus prioritetus, vykdant kaimiškųjų vietovių diversifikavimą, kaimo plėtros programas bei vietos veiklos grupių strategijas kai kuriuose rajonų centruose (Anykščiai, Molėtai), didžioji lėšų dalis buvo investuojama kaimo vietovėse – buvo pastatyti universalūs sporto aikštynai (Mačionys, Burbiškis, Ažuozeriai, Leliūnai, Traupis, Troškūnai ir t. t.), o rajonų centruose į šią infrastruktūrą visai nebuvo investuojama arba investuojama nepakankamai.

Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius 2006-2013 m. padidėjo nuo 37 135 iki 44 268 (19,21 proc.). Šalyje per tą patį laikotarpį dalyvių skaičius sumažėjo 31,59 proc.

Sveikatos priežiūra

Apsilankymų skaičius poliklinikose ir ambulatorijose 2013 m. buvo –956,6 tūkst. Lyginant su 2011 m. - 981,4 tūkst. (sumažėjo – 2,52 proc.). Šalyje per tą patį laikotarpį apsilankymų skaičius poliklinikose ir ambulatorijose išaugo – 3,92 proc.

2013 metais Utenos apskrityje buvo 8 ligoninės, 38 ambulatorinių sveikatos priežiūros įstaigų ir 45 medicinos punktai. Numatoma išlaikyti ir modernizuoti esamą sveikatos priežiūros įstaigų tinklą Utenos apskrities centre, savivaldybių centruose ir kitose savivaldybių gyvenamuose vietovėse. Praktikuojančių gydytojų skaičius, tenkantis 10 000 gyventojų 2013 m. – 23,8. Praktikuojančių slaugytojų ir akušerių skaičius, tenkantis 10 000 gyventojų 2013 m. – 62,1.

Darbingo amžiaus asmenys, pirmą kartą pripažinti neįgaliaisiais 2013 m. – 720 (Kraujotakos sistemos ligos – 22,8 proc (šalyje – 19,8 proc.), Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos – 16,5 proc. (šalyje – 16,6 proc.), Piktybiniai navikai – 16,3 proc. (šalyje – 17,2 proc.), Nervų sistemos ligos – 11,3 proc. (šalyje – 12,2 proc.), Psichikos ir elgesio sutrikimai – 9,6 proc. (šalyje – 10,4 proc.), Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai – 4,3 proc. (šalyje – 5,0 proc.), Tuberkuliozė – 1,1 proc. (šalyje – 1,3 proc.).

Įgyvendinant Sveikatos reformą ir perkeliant dalį sveikatos paslaugų į regioninį centrą, pagerėjo teikiamų paslaugų kokybė, tačiau pablogėjo pacientų paslaugų prieinamumas atskirose savivaldybėse, nes rajoninės ligoninės prarado galimybę teikti daugelį reikalingų paslaugų.

Gamta/Saugomos teritorijos/Gamtiniai išteklių

Regiono teritorijoje yra 1002 ežerai. Natūralus ežeringumas Utenos apskrityje yra 5,8 proc. Jis viršija šalies vidurkį (1,35 proc.) ir yra didžiausias, lyginant su kitais šalies regionais.

Miškų išteklių 2013 m sudarė 34,1 proc. teritorijos (šalies vidurkis 33,3 proc.).

Regione daug valstybės saugomų gamtos paveldo objektų – botaninių, geologinių, hidrogeologinių, hidrografinių, hidrologinių.

Regione valstybės saugomos teritorijos sudaro 147345,73 ha plotą. Jos užima 20,46 proc. regiono teritorijos. Regione didžiausius plotus užima valstybiniai parkai: Aukštaitijos nacionalinis parkas, Gražutės, Labanoro, Anykščių, Sartų, Asvejos regioniniai parkai.

Transportas

Utenos apskrities teritoriją kerta magistraliniai keliai A6 (E262) Kaunas–Zarasai–Daugpilis ir A14 Vilnius–Utena. Transporto sektorius tenkina verslo bei gyventojų mobilumo ir krovinių pervežimo poreikius. Augant pervežamų krovinių kiekiui, didėja neigiamas tranzitinio automobilių transporto poveikis. Asfaltbetonio ir cementbetonio dangą turi tik kiek daugiau nei 50 proc. valstybinės reikšmės kelių – tai yra vienas mažiausių rodiklių šalyje. Dėl blogesnės kelio dangos automobilių išmetamosiomis dujomis ir triukšmu labiau teršiama aplinka.

Geležinkelio infrastruktūra Utenos apskrityje yra pasenusi ir menkai išnaudojama. Utenos apskritį kerta tarptautinė geležinkelio linija jungianti du didmiesčius Sankt Peterburgą ir Varšuvą. Atkarpa Naujoji Vilnia-Turmantas-valstybės siena ir atšakos nuo Dūkšto į Visaginą keleivių ir krovinių pervežimui naudojamos mažai.

Utenos apskrities upės nėra tinkamos laivybai.

Artimiausi tarptautiniai oro uostai- Vilniaus ir Kauno (Karmėlavos).

Žemės ūkis

Utenos apskrityje 2013 m užregistruota 4,54 proc. visos Lietuvos Respublikos ariamos žemės, 7,99 proc. visų šalies ūkio naudmenų, 21,76 proc. pievų ir natūralių ganyklų, 10,7 proc. sodų ir uogynų. Daugiausiai naudojamos žemės ūkio naudmenų priklausė Anykščių rajono savivaldybei, mažiausiai – Visagino savivaldybei.

2013 m. Utenos apskrityje pagaminta 4,64 proc. bendros šalies žemės ūkio produkcijos (9 vietoje iš 10 šalies apskričių).

Verslas ir pramonė

2013 m. sausio 1 diena Utenos apskrityje veikė 2833 ūkio subjektai (šalyje – 86929 vnt.). Lyginant su 2012 m. ūkio subjektų padidėjo – 1,07 proc. Daugiausia ūkio subjektų registruota Utenos rajono savivaldybėje – 889. Anykščių rajono savivaldybėje veikė 507, Visagino – 478, Molėtų rajono – 385, Zarasų rajono – 317 ir Ignalinos rajono – 257 ūkio subjektas.

Pagal darbuotojų skaičių Utenos apskrityje, 2013 metų pradžioje 63,96 proc. sudaro smulkaus verslo įmonės, kuriose dirba iki 4 darbuotojų. Įmonėse, kuriose dirba nuo 5 iki 9 darbuotojų, sudarė 14,01 proc. nuo visų įmonių. Įmonių, turinčių daugiau kaip 150 darbuotojų, 2013 metų pradžioje buvo 18. Šios įmonės sudarė 0,64 proc. nuo visų įmonių skaičiaus (2010 m. tokių įmonių buvo 49).

2011 m. šalies įmonių apyvarta siekė 211 mlrd. Lt, Utenos apskrityje 4,37 mlrd. Lt. Lyginant su 2010 m. šalyje įmonių apyvarta išaugo 15,6 proc., Utenos apskrityje – 7,64 proc.

Pramonės sektoriuje 2011 m. sukurta 40,0 proc. visos apskrities pridėtinės vertės (šalyje –24,8 proc.)

Turizmas*

Iš viso 2012 metais Utenos regiono turizmo informacijos centruose (TIC) apsilankė 29.143 lankytojų (23,30 proc. daugiau nei 2011 metais). Daugiausiai turizmo informacijos centruose apsilankė Lietuvos turistai (72,13 proc. visų lankytojų). Atitinkamai užsienio turistai sudarė 27,87 proc. visų lankytojų. Didžiausio lankytojų srauto sulaukė Utenos ir Zarasų rajonų TIC. Lietuvos turistai sudarė didžiąją dalį Anykščių, Molėtų ir Utenos rajonų TIC lankytojų (atitinkamai 94,43 proc., 88,03 proc. ir 88,91 proc.), o Ignalinos ir Zarasų rajonų TIC sulaukta ženkliai daugiau užsienio turistų (atitinkamai 47,88 proc. ir 65,24 proc.). Vertinant TIC užsienio lankytojų srautus pagal šalis iš kurios jie atvyko, pastebima, kad daugiausiai užsienio turistų, apsilankusių TIC 2012 metais, sulaukta iš Latvijos (26,13 proc.), Rusijos (21,41 proc.), Lenkijos (8,15 proc.), Vokietijos (7,42 proc.), Baltarusijos (4,80 proc.), Estijos (3,66 proc.), Prancūzijos (2,51 proc.). Turistų srautas iš šių valstybių visu laikotarpiu sudarė daugiau kaip 80 proc. visų TIC lankytojų Utenos regione.

Statistikos departamento duomenimis 2012 m. iš viso Utenos regione buvo 54 apgyvendinimo įstaigos (be kaimo turizmo sodybų), tai sudarė 5,2 proc. visų šalies apgyvendinimo įstaigų skaičiaus. Iš jų daugiausiai buvo poilsio namų (namelių) – 18 (33,3 proc.), viešbučių – 14 (25,9 proc.) ir privataus apgyvendinimo sektoriaus – 13 (24,1 proc.). Pagal šį rodiklį Utenos regionas buvo 5 vietoje, lyginant su kitais šalies regionais. Palyginti su 2011 m., įstaigų skaičius sumažėjo 6,9 proc., kai tuo tarpu šalyje įstaigų skaičius padidėjo 6,8 proc. Vertinant situaciją Utenos regione pagal rajonus, didžiausia apgyvendinimo įstaigų koncentracija buvo Molėtų rajone. Šiame rajone buvo 19 įstaigų (35,2 proc.). Zarasų rajone buvo įsikūrusios 10 įstaigų (18,5 proc.), Utenos rajone 9 įstaigos (16,7 proc.), Ignalinos rajone 8 įstaigos (14,8 proc.), o Anykščių ir Visagino rajonuose po 4 įstaigas (atitinkamai 7,4 proc.). 2012 m. iš viso Utenos regione buvo apgyvendinta 41.026 turistų, tai sudarė 2,1 proc. visų šalyje apgyvendintų turistų skaičiaus. Pagal šį rodiklį Utenos regionas buvo 6 vietoje lyginant su kitais šalies regionais. Palyginti su 2011 m., turistų srautas padidėjo 4,5 proc., kai tuo tarpu šalyje apgyvendintų turistų padaugėjo 10,3 proc.

2012 m. iš viso Utenos regione buvo 175 kaimo turizmo sodybų. Tai sudarė 28,9 proc. visų šalies kaimo turizmo sodybų skaičiaus. Pagal šį rodiklį šalyje Utenos regionas pirmauja. Palyginti su 2011 m. sodybų skaičius sumažėjo 4,9 proc. Šalyje sodybų skaičius taip pat mažėjo 1,6 proc. Vertinant situaciją Utenos regione pagal rajonus, galima pastebėti, kad kaimo turizmo sodybos labai tolygiai pasiskirsčiusios regione. 2012 metais iš viso Utenos regione buvo apgyvendinta 41,9 tūkst. turistų kaimo turizmo sodybose, tai sudarė 16,1 proc. visų šalyje apgyvendintų turistų skaičiaus. Pagal šį rodiklį Utenos regionas buvo 4 vietoje lyginant su kitais šalies regionais. Palyginti su 2011 metais turistų srautas padidėjo 5,8 proc., tuo tarpu šalyje apgyvendintų turistų padaugėjo 3,1 proc.

2012 metais iš viso Utenos regione apsilankė 406,4 tūkst. vietinių vienadienių lankytojų ir 178,6 tūkst. turistų (vienos ir daugiau nakvynių). Lyginant su 2011 metų duomenimis, vienadienių lankytojų srautai kito nežymiai (sumažėjo 0,9 proc.), tuo tarpu turistų srautai sumažėjo 8,0 proc. Vertinant vietinių lankytojų išlaidas pagal regiono lankymo trukmę galima konstatuoti, kad nors vieno vietinio turisto (vienos ir daugiau nakvynių) išlaidos yra didesnės nei vieno vienadienio lankytojo, tačiau šis skirtumas nėra itin žymus ir dėl didesnio vienadienių lankytojų srauto bendroje sumoje vietinių vienadienių lankytojų išlaidos yra 1,7 karto didesnės nei vietinių turistų, todėl formuojant turizmo plėtros kryptis reikalinga orientuoti veiksmų priemones į kuo ilgesnį vienadienių lankytojų „užlaikymą“ regione, tačiau nebūtinai siekiant lankytojų apgyvendinimo.

Gausūs ir švarūs regiono gamtiniai išteklių – upės, ežerai, miškai, sąlyginai natūralus, žmogaus nepalietas kraštovaizdis – sudaro tinkamas prielaidas kokybiškiems rekreaciniams ištekliams identifikuoti ir panaudoti. Regione yra viena patraukliausių rekreacinių zonų visoje šalyje – nacionalinės reikšmės Ignalinos-Molėtų, Anykščių-Ukmergės rekreaciniai arealai. Regione didžiausius plotus užima valstybiniai parkai: Aukštaitijos nacionalinis parkas, Gražutės, Labanoro, Anykščių, Sartų, Asvejos regioniniai parkai

Mineralinio vandens išteklių Anykščiuose ir Ignalinoje. Mineralinio vandens išteklių šiuose miestuose yra išžvalgyti, tačiau šiuo metu nenaudojami. Tai puikūs išteklių kurortiniam gydymui plėtoti.

Viena iš galimų veiklų - plėtoti kultūrinį turizmą, todėl ypatingas dėmesys ir investicijos turi būti skiriamos kultūrinio turizmo traukos objektams, - muziejams, meno galerijoms, parodų ir kūrybos centrų, festivaliams, renginiams, kurie tęsiasi ne vieną dieną. Kultūrinė aplinka yra viena svarbiausių turizmą skatinančių priežasčių. Turizmo kultūros ištekliams priskiriamos kultūros vertybės, meno, mokslo, technikos, urbanistikos paveldo objektai, archeologinės, mitologinės, istorinės vietovės, folkloras, tradicijos ir amatai bei kiti objektai. Siekiant konkurencingumo, informacijos sklaidos sistemos ir principai turi remtis moderniomis technologijomis ir moderniais marketingo metodais.

Sveikatingumo turizmo plėtojimas – nauja Utenos regione turizmo planavimo kryptis, susijusi su Ignalinos, Anykščių, Zarasų kurortinės teritorijos statusu. Anykščiuose teikiamos pirčių paslaugos, baseino paslaugos, bet konkurencingos SPA ir sveikatingumo paslaugos, tikėtina, bus pradėtos teikti tik įrengus Anykščių SPA. Panaši padėtis ir Ignalinoje. Baseino, masažo, pirčių paslaugas teikia Ignalinos laisvalaikio ir sporto centras, bet konkurencingos sveikatingumo paslaugos galinčios formuoti sveikatingumo turizmą Ignalinoje ir Rytų Aukštaitijos turistiniame regione tikėtinos tik įrengus Ignalinos balneologinę gydyklą. Vėlyvą Zarasų ligoninė teikia baseino ir pirčių paslaugas.

Visos prielaidos ekologiniam turizmui plėtoti yra sukurtos ir plėtojamos Aukštaitijos nacionaliniame parke bei kituose Rytų Aukštaitijos turistinio regiono valstybiniuose gamtos parkuose: Anykščių regioniniame, Asvejos regioniniame, Gražutės regioniniame, Labanoro regioniniame, Sartų regioniniame bei Sirvėtos regioniniame parke.

Siekiant didinti užsienio turistų srautą ir tolygų pasiskirstymą, reikalingas glaudesnis rajonų bendradarbiavimas, informacijos mainai ir bendrų regiono turizmo maršrutų ir/arba trasų formavimas.

* „Kryptingas investavimas į turizmo plėtrą Rytų Aukštaitijos regione (Utenos apskrities teritorijoje) iki 2020 metų“ galimybių studija.

1.2. Svarbiausi regiono socialinei ir ekonominei būklei darantys įtaką veiksniai, regiono plėtros tendencijos ir problemos

Svarbiausi regiono socialinei ir ekonominei būklei darantys įtaką veiksniai yra šie: teisiniai ir politiniai; ekonominiai; socialiniai ir kultūriniai; gamtiniai, geografiniai, aplinkosauginiai; technologiniai. Šių veiksnių daroma įtaka sąlygoja Utenos regiono plėtros tendencijas ir atskleidžia pagrindines regiono plėtros problemas. Teigiami ir neigiami šių veiksnių aspektai pateikiami 2 lentelėje.

2 Lentelė. Utenos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė PESET metodu

Veiksniai	Teigiami	Neigiami
Teisiniai ir politiniai	Parengti apskrities ir savivaldybių bendrieji ir strateginiai planai sudaro galimybę planuoti regiono ekonominę ir socialinę plėtrą. Parengta Strategija „Lietuva 2030“ ir Nacionalinės pažangos	Apskrities ir savivaldybių strateginiai planai nesuderinti su Nacionalinės pažangos programa 2014-2020 m.

	<p>programa (projektas) sudaro galimybę regionui planuoti projektų įgyvendinimą 2014-2020 metams. Pagal šią programą planuojama tolygi ir tvari regiono plėtra, užtikrinant piliečiams artimas socialines-ekonomines, aplinkos ir gyvenimo kokybės sąlygas, nepriklausomai nuo gyvenimo vietos. Taip pat planuojama tikslinių teritorijų plėtra, specifinių problemų sprendimui pagal gyvenamosios vietovės tipą (miestuose ir kaimo vietovėse).</p> <p>Pagal Vyriausybės 2011 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. 62 (Žin., 2011, Nr. 8-346) patvirtintą Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011-2013 metų programą teikiama papildoma parama Utenos savivaldybėje esančiam regioniniam centrai –Utenos miestui, Visagino savivaldybės – Visagino miestui ir probleminei teritorijai – Ignalinos savivaldybei. Koncentruotos viešosios investicijos padeda sukurti spartesnį ūkio augimą ir darbo vietų kūrimą palankiuose ekonominiame augimui centruose ir mažinti socialinį atotrūkį probleminėje teritorijoje</p> <p>2007-2013 m ES struktūrinių fondų parama padeda vystyti regiono infrastruktūrą ir mažina socialinį atotrūkį regiono ir šalies viduje.</p>	<p>Nėra normatyviniais dokumentais apibrėžti kriterijai pagal kurios bus atrenkamos tikslinės teritorijos.</p> <p>Didėja atotrūkis tarp kitų savivaldybių, kurie negavo papildomos paramos. Dideli vidiniai regiono ekonominiai netolygumai.</p> <p>Planuojamos projektų veiklos griežtai reglamentuotos finansavimo sąlygų aprašais, todėl ne visada atitinka poreikius (veiklų suderinamumas, su kitų projektų įgyvendinimu, kompleksiskumas).</p>
Ekonominiai	<p>Utenos ir Visagino miestuose sudaromos palankios teritorinės ir infrastruktūrinės sąlygos vystyti gamybą – tam rezervuojamos atitinkamos teritorijos ir išlaikoma bei tobulinama jų techninė infrastruktūra.</p> <p>Utenos regionas turtingas rekreaciniais ištekliais, kurie gali būti sėkmingai panaudoti turizmo verslui vystyti. Anykščių, Molėtų, Ignalinos ir Zarasų rajonų savivaldybėse.</p> <p>Ignalinos rajone ištirti ir pradėti naudoti gamtos ištekliai–natūralus mineralinis vanduo, gydomasis purvas. Didelis kaimo turizmo sodybų skaičius.</p> <p>Logistikos infrastruktūrai kurti palanki aplinka (tranzitiniai magistraliniai keliai A6 (E262) Kaunas–Zarasai–Daugpilis ir A14 Vilnius–Utena)</p>	<p>Nėra konkurencingos paklausos gamybai rezervuojamų teritorijų plotams įsigyti.</p> <p>Utenos apskrities teritorija nėra palanki intensyvaus žemės ūkio plėtrai</p> <p>Nepakankamai išvystytas viešbučių tinklas, mažas apgyvendinimo vietų skaičius, dėl to nėra galimybės vystyti grupių turizmą.</p> <p>Mažas įmonių verslumas ir konkurencingumas.</p> <p>Nepakankama kaimo turizmo paslaugų pasiūla</p>
Socialiniai ir kultūriniai	<p>Pakankamas bendrojo lavinimo mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius.</p> <p>Profesinio rengimo institucijų tinklas Utenos apskrityje paskirstytas tolygiai.</p> <p>Sudarytos palankios sąlygos įsigyti aukštąjį išsilavinimą.</p> <p>Gausu kultūrinio-istorinio paveldo objektų.</p>	<p>Didelė ilgalaikių bedarbių ir socialinės pašalpos gavėjų dalis. Mažėja gyventojų skaičius (mažėja gimstamumas, didėja mirtingumas). Dėl emigracijos Utenos apskrities savivaldybėse mažėja darbingo amžiaus žmonių dalis.</p> <p>Daugėja socialinių problemų, didėja gyventojų nemokumas (mažas darbo užmokestis).</p>

	<p>Gerai išplėtotą sporto infrastruktūrą Ignalinos, Utenos ir Visagino miestuose.</p>	<p>Visų tipų švietimo įstaigų mokymo ir techninė bazė nepakankamai sparčiai atnaujinama.</p> <p>Daugelio kultūrinio-istorinio paveldo objektų būklė yra nepatenkinama.</p> <p>Toliau nuo savivaldybių centrų nutolusiuose vietovėse ir Molėtų mieste sporto bazės yra labai susidėvėjusios.</p> <p>Nepakankama viešųjų paslaugų kokybė ir neatnaujinta viešųjų paslaugų infrastruktūra (busto prieinamumas pažeidžiamoms gyventojų grupėms ir pritaikymas neįgaliesiems, neišplėtoti ir pasenusi socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos, transporto ir kitų viešųjų paslaugų infrastruktūra).</p> <p>Pasienio problemos (Rimšės sen., Daugėliško sen., Tverečiaus sen., Didžiasalio sen., Ceikinių sen. turi išorinę ES sieną).</p> <p>IAE veiklos ir uždarymo neigiamos socialinės, psichologinės, ekonomines ir kt. problemos. Nepakankama daugiabučių ir nekompleksiška viešosios paskirties pastatų renovacija.</p> <p>Utenos apskrities miestuose gyvenamųjų kvartalų teritorijos neatitinka dabartinių gyventojų poreikių (susidėvėję įvažiavimai, nuvažiavimai, šaligatviai, pėsčiųjų takai, vaikų žaidimų aikštelės, mažos automobilių stovėjimo aikštelės, nesutvarkyti lietaus nuotekų tinklai, susidėvėję apšvietimo infrastruktūros įrenginiai). Visagino savivaldybėje didžioji dalis gyventojų (virš 80% gyvenančių) yra atvykę iš kitų šalių, savivaldybėje gyvena 43 tautybių žmonės. Dėl to miestas išsiskiria specifiškumu, tautiniu ir kultūriniu išskirtinumu, gyventojų mentalitetu ir gyvenimo būdu – todėl kyla pakankamai daug įvairių socialinių ir integracijos į šalies gyvenimą problemų.</p>
<p>Gamtiniai, geografiniai, aplinkosauginiai</p>	<p>Utenos apskrities teritoriją kerta magistraliniai keliai A6 (E262) Kaunas–Zarasai–Daugpilis ir A14 Vilnius–Utena.</p> <p>Utenos apskritį kerta tarptautinė geležinkelio linija jungianti du didmiesčius Sankt Peterburgą ir Varšuvą. Geležinkelio atkarpa Naujoji Vilnia-Turmantas-valstybės siena ir atšakos nuo Dūkšto į Visaginą krovinių gabenimams naudojamos intensyviai.</p> <p>Gausūs ir švarūs gamtiniai ištekliai–upės, ežerai. Miškai, sąlyginiai natūralus, žmogaus nepalietas kraštovaizdis sudaro geras prielaidas rekreaciniams ištekliams panaudoti.</p> <p>Ištirti gamtos ištekliai–natūralus mineralinis vanduo, gydomasis purvas, Yra molio, smėlio, žvyro,</p>	<p>Asfaltbetonio ir cementbetonio dangą turi tik kiek daugiau nei 50 proc. valstybinės reikšmės kelių – tai yra vienas mažiausių rodiklių šalyje.</p> <p>Geležinkelio infrastruktūra Utenos apskrityje yra pasenusi ir keleivių ir krovinių pervežimams menkai išnaudojama.</p> <p>Utenos apskrities upės nėra tinkamos laivybai.</p> <p>Kaimo teritorijose žemos kokybės vanduo, geležies kiekis apie 10 kartų viršija leistiną normą.</p> <p>Susidėvėjusi ir nepakankamai išplėtoti vandens tiekimo, nuotekų, šilumos tiekimo ir atliekų tvarkymo paslaugų sistema.</p> <p>Didžioji dalis lietaus kanalizacijos nuotekų išleidžiamos į paviršinius vandenį neišvalytos. Regiono vandens valymo įrenginiuose</p>

	durpių ištirti klodai. Didelis miškingumas. Utenos apskrities rajonų centruose centralizuotai tiekiamas vanduo yra aukštos kokybės ir atitinka higienos normų reikalavimus	susidaro didelis nuotekų dumblo kiekis, kurio tvarkymas iki šiol naudojamais būdais kelia grėsmę aplinkai. Susidėvėjusi gatvių ir kelių tinklo infrastruktūra ir nesubalansuota miestų ir rajonų viešojo transporto infrastruktūra. Neišplėtoti dviračių takų miestų teritorijose sistema. Asbestinės stogų dangos ant viešųjų ir privačių statinių teršia aplinką. Stambūs branduoliniai objektai esantys Visagino savivaldybės teritorijoje (kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas, panaudoto branduolinio kuro laikina saugykla, labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų kapinynas ir saugykla, Ignalinos AE) - savivaldybės teritorija socialiai ir ekonomiškai pažeidžiama, todėl būtini netradiciniai sprendimai dėl šios teritorijos urbanizuotumo išsaugojimo ir šalies saugumo užtikrinimo.
Technologiniai	Utenos kolegijos mokslinis potencialas sudaro galimybes inovatyvioms ir pažangioms idėjoms sukurti ir diegti praktikoje..	Esama technologijų plėtra neužtikrina įmonių konkurencingumo šalies ir pasaulinėje rinkoje. Dalis gyventojų dėl žemos kompetencijos IT srityje sunkiai integruojasi darbo rinkoje.

Regiono socialinės ir ekonominės būklės analizei apibendrinti ir svarbiausiems elementams akcentuoti sudaryta SSGG matrica (3 lentelė). Šalia kiekvieno veiksnio SSGG matricoje penkių balų sistema įvertintas atitinkamo veiksnio aktualumas (kur „5“ reiškia „labai svarbus veiksnys“ ir „1“ – mažai svarbus veiksnys).

3 lentelė. Utenos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė SSGG metodu

Stiprybės	Įvertinimas
Savivaldybės turi parengtus teritorijų bendruosius ir strateginius planus.	3
Pagal Vyriausybės patvirtintą Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011-2013 metų programą teikiama papildoma parama Utenos savivaldybėje esančiam regioniniam centrui –Utenos miestui ir Visagino savivaldybės –Visagino miestui padeda įgyvendinti kompleksinius infrastruktūrinius projektus gerinančius verslo ir gyvenimo sąlygas šiose teritorijose. Parama probleminei teritorijai – Ignalinos savivaldybei padeda įgyvendinti įvairius veiklos plėtojimo projektus.	5
2007-2013 m ES struktūrinių fondų parama padeda vystyti regiono infrastruktūrą ir mažina socialinį atotrūkį regiono ir šalies viduje.	5
Patogi geografinė padėtis. Regioną kerta magistraliniai bei tranzitiniai keliai: A6 (E262) Kaunas–Zarasai–Daugpilis ir A14 Vilnius–Utena) pasienio link.	4
Išvystytas ir modernizuojamas susisiekimo komunikacijų tinklas, elektros, šilumos, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklai.	3
Regionas vystomas prisilaikant „žaliosios“ energetikos strategijos: biokurą naudojančios energetikos objektai, sutvarkytas atliekų surinkimo tinklas, vietinių natūralių išteklių gausa sudaro prielaidą „žaliojo“ kuro gamybai.	3
Išvystyti atskiri pramonės sektoriai: maisto, tekstilės ir medžio apdirbimo.	5
Patrauklūs pramonės plėtrai regiono centras – Utena ir Visagino miestas.	4
Santykinai žema nekilnojamojo turto ir žemės vertė	5
Visa Utenos regiono teritorija patenka į pagal LR bendrąjį planą numatytus prioritetinius rekreacijos (turizmo) teritorinės plėtros arealus.	5
Visos regiono savivaldybės yra patvirtinusios detaliuosius planus, kuriuose apibrėžtos turizmo ir rekreacijos plėtros rajonų teritorijose gairės.	5
Dalis regiono savivaldybių yra parengusi specialiuosius teritorijų ir strateginio planavimo dokumentus, susietus su turizmo plėtra.	4
Regiono teritorijoje yra trys kurortinės vietovės, aktyviai plėtojančios kurortinių paslaugų kompleksus.	3
Regiono plėtros projektams vystyti įsteigta Viešoji Įstaiga "Euroregiono Ežerų Kraštas Direktorato Biuras"	3
Regiono veikia Aukštaitijos nacionalinis parkas, Anykščių regioninis parkas, Asvejos regioninis parkas, Gražutės regioninis parkas, Labanoro regioninis parkas, Sartų regioninis parkas;	5

Plačiausias kaimo turizmo sodybų tinklas šalyje.	5
Plačiausias regione nacionalinių vandens turizmo kelių tinklas.	4
Turtingi regiono gamtinės aplinkos ištekliai (miškai, ežerai, upės) bei didelis jų tankis ir ekologinis atsparumas, vaizdingas kraštovaizdis.	5
Unikalios rytų aukštaičių kultūros tradicijos, šventės, papročiai bei kulinarinis paveldas.	4
Regiono yra daug rekreacinių ir turizmo reikmėms pritaikomų gamtos bei kultūros paveldo objektų.	5
Utenos kolegijos mokslinis potencialas ir techninė bazė sudaro sąlygas rengti turizmo ir viešbučių administravimo specialistus.	4
Veikia Ignalinos žiemos sporto centras, papildomas turistų ne sezono metu pritraukimo objektas.	3
Pakankamas ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir bendrojo lavinimo mokyklų skaičius.	5
Išvystytas profesinio rengimo tinklas.	4
Išvystytas suaugusių žmonių perkvalifikavimas darbo rinkos mokymo centruose.	4
Sudarytos palankios sąlygos įsigyti aukštąjį išsilavinimą. Veikia aukštoji neuniversitetinė mokymo įstaiga – Utenos kolegija. Rengiami 19 studijų kryptų specialistai, teikiamos įvairios kvalifikacijos tobulinimo paslaugos, vykdomas nuotolinis mokymas. Kolegijos bazėje vykdomos Kauno technologijos universiteto ir Mykolo Riomerio universiteto magistratūros studijos. Kolegijos bendradarbiavimas su minėtais universitetais sudaro sąlygas regiono gyventojams įsigyti ir aukštąjį universitetinį išsilavinimą.	4
Išvystytas bibliotekų tinklas, viešųjų bibliotekų pagrindu kuriama vieninga informacinė sistema.	4
Išplėtotas muziejų tinklas, puoselėjama etnokultūra ir tradicijos (literatūrinė etnografinė sodyba, keramika).	4
Gerai išplėtotą sporto infrastruktūrą Ignalinos, Utenos ir Visagino miestuose.	4

Silpnybės	Įvertinimas
Netolygi regiono teritorinė plėtra.	5
Didelis socialinis ir ekonominis atotrūkis tarp savivaldybių regiono viduje. Skirtumas tarp savivaldybių darbo užmokesčio siekia iki 1,6 karto.	
Bloga regiono darbo rinkos situacija: žemas užimtumo ir vienas aukščiausiu šalyje, tarp kitų regionų, nedarbo lygis (ypač jaunimo tarpe), aukšta darbo jėgos emigracija	5
Santykinai didesnis nedarbo lygis kaimo vietovėse lyginant su miestais.	5
Didelė ilgalaikių bedarbių ir socialinės pašalpos gavėjų dalis.	5
Labai prasta regiono demografinė situacija, neigiamos gyventojų sudėties ir kaitos tendencijos.	4
Rečiausiai apgyvendintas šalies regionas.	5
Didėja socialinių paslaugų poreikis į namus	4
Didėja vaikų gyvenančių socialinės rizikos šeimose skaičius	4
Aukštas sergamumas onkologinėmis ir kraujotakos sistemos ligomis.	3
Daugėja socialinių problemų, didėja gyventojų nemokumas (mažas darbo užmokestis).	4
IAE veiklos ir uždarymo neigiamos socialinės, psichologinės, ekonominės ir kt. problemos.	4
Visagino savivaldybėje didžioji dalis gyventojų (virš 80%) yra atvykę iš kitų šalių, savivaldybėje gyvena 43 tautybių žmonės. Dėl to miestas išsiskiria specifiškumu, tautiniu ir kultūriniu išskirtinumu, gyventojų mentalitetu ir gyvenimo būdu – todėl kyla pakankamai daug įvairių socialinių ir integracijos į šalies gyvenimą problemų	3
Pasienio problemos (Rimšės sen., Daugėlišio sen., Tverėčiaus sen., Didžiasalio sen., Ceikinių sen. turi išorinę ES sieną).	3
Didelis socialinio būsto trūkumas.	5
Neefektyvus energijos išteklių naudojimas viešųjų pastatų ir gyvenamųjų namų sektoriuje.	4
Nepakankamai panaudojamos atsinaujinančių energijos išteklių galimybės.	4
Susidėvėjusi gatvių ir kelių tinklo infrastruktūra ir nesubalansuota miestų ir rajonų viešojo transporto infrastruktūra	4
Neišplėtotą dviračių takų miestų teritorijose sistema.	5
Kaimo vietovėse yra nedidelis procentas kelių su pagerinta danga; didelę dalį vietinio susisiekimo maršrutų sudaro labai prastos kokybės žvyrkeliai. Prasta vietinių kelių būklė ir priežiūra.	4
Gyvenamųjų kvartalų teritorijos nepritaikytos gyventojų poreikiams (būtina sutvarkyti įvažiavimus, nuvažiavimus, šaligatvius, pėsčiųjų takus, vaikų žaidimų aikšteles, automobilių stovėjimo aikšteles, lietaus nuotekas, apšvietimo infrastruktūros įrengimus)	4
Susidėvėjusi ir nepakankamai išplėtotą vandens tiekimo, nuotekų, šilumos tiekimo ir atliekų tvarkymo paslaugų sistema.	4
Kaimo teritorijose žemos kokybės vanduo, geležies kiekis apie 10 kartų viršija leistiną normą.	4
Susidėvėjusi socialinių paslaugų, švietimo, kultūros, sporto ir sveikatos viešųjų paslaugų infrastruktūra ir nepakankamai sparčiai atnaujinama šių įstaigų materialinė bazė.	4
Nepakankamas regiono įmonių verslumas ir konkurencingumas šalies ir užsienio rinkose. Vyrauja žemos pridėtinės vertės produkcijos gamyba.	4

Darbo vietų trūkumas, silpni gyventojų verslumo įgūdžiai	5
Turizmo paslaugų bazė nėra konkurencinio lygio.	4
Neišplėtotas viešbučių tinklas, neišvystyta kurortinio gydymo, autoturizmo, dviračių turizmo ir vidaus vandenų turizmo infrastruktūra, maža pramogų pasiūla.	4
Nepakankamai išnaudojami gamtiniai resursai (mineralinis vanduo ir gydomasis purvas sanatoriniam gydymui, žvyras ir molis statybų versle).	4
Nepakankama turizmo informacijos ir marketingo veikla.	3
Didelis turizmo veiklos regione sezoniškumas.	4
Dalies kultūrinio-istorinio paveldo objektų būklė yra bloga.	4
Neišnaudojamas infrastruktūros potencialas ir pasienio regiono privalumai.	5
Kaimo turizmo sodybų „smulkėjimo“ regione tendencija ir maža paslaugų įvairovė jose.	3
Asbestinės stogų dangos ant viešųjų ir privačių statinių teršia aplinką.	4
Stambūs branduoliniai objektai esantys Visagino savivaldybės teritorijoje (kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas, panaudoto branduolinio kuro laikina saugykla, labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų kapinynas ir saugykla, Ignalinos AE) - savivaldybės teritorija socialiai ir ekonomiškai pažeidžiama, todėl būtini netradiciniai sprendimai dėl šios teritorijos urbanizuotumo išsaugojimo ir šalies saugumo užtikrinimo.	5
Bloga melioracinių sistemų būklė.	3
Dideli nenaudojamų žemės ūkio naudmenų plotai, ypač atokiose regiono vietovėse ir mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse.	4
Trūksta neformalaus švietimo programų vaikams, egzistuoja vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo problema.	4
Socialinės paslaugos sukonzentruotos miestuose, sunkiai prieinamos kaimiškose vietovėse.	4
Pirminės sveikatos priežiūros paslaugų trūkumas/neprieinamumas kaimiškose vietovėse.	3
Tobulinta viešųjų paslaugų kokybė.	3
Nepakankamas atliekų rūšiavimas ir antrinių atliekų perdirbimas.	4
Oro atmosferą teršia energetikos objektai (katilinės, kūrenamos kietu kuru) ir automobilių transportas.	3

Galimybės	Įvertinimas
Daugiametėje ES finansavimo programoje – 2014 – 2020 m. numatyta teikti finansinę paramą viešajai infrastruktūrai plėtoti.	5
Pasinaudoti ES finansine ir technine pagalba infrastruktūros plėtrai.	
Pasinaudoti Ignalinos AE uždarymo fondo lėšomis regiono infrastruktūros plėtrai	4
Pasinaudoti parama iš ES ir Aplinkos apsaugos investicijų fondo aplinkosauginiams projektams.	4
Strategiškai palanki geografinė padėtis transporto plėtrai.	4
Ekologiškai švaraus kuro (rekonstravus katilines) naudojimas pramonės ir verslo įmonėse, aplinkkelių įrengimas, transporto srautų sureguliuojimas sumažins oro taršą.	4
Biodujų gamyba ir panaudojimas elektros gamybai, panaudojant nuotekų valymo metu susidarantį dumblą.	3
Kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo reikmėms.	5
Esamas rekreacinės ir turizmo infrastruktūros išvystymo lygis bei rekreacinio aptarnavimo tradicijos, sudaro galimybes visų rekreacijos ir turizmo formų ir kryptų plėtojimui regione.	5
Ekologinio turizmo paklausos augimas pasaulyje ir šalyje bei turimi gamtiniai išteklių, sudaro galimybes ekologinio turizmo vystymui regione.	5
Išnaudoti regiono gamtos išteklius, kuriant turizmo produktus, skirtus individualiom patirtims.	4
Šiuolaikinės IT galimybės sudaro sąlygas pritraukti naujus turistų srautus ir formuoti turizmui patrauklų regiono įvaizdį.	4
Galimybė plėtoti turizmo paslaugas panaudojant vietinių maisto produktų tiekimą, įskaitant ir ekologiškus produktus, kulinarinį paveldą turistams.	4
Pasinaudoti teikiama Europos žemės ūkio fondu kaimo plėtrai (EŽŪFKP) kaimo vietovių plėtrai.	4
Vystyti mokymosi visą gyvenimą programas.	5
Sveikos gyvensenos propagavimas visuomenėje.	5
Socialinių paslaugų, sveikatos, švietimo, kultūros, sporto ir laisvalaikio infrastruktūros atnaujinimas.	5
Užtikrinti kokybišką, prieinamą ir tvarią sveikatos priežiūrą	4
Gyventojų žinių ir įgūdžių suformavimas aktyviai dalyvaujant atliekų tvarkymo procese.	5
Didinti pastatų energetinį efektyvumą renovuojant viešuosius pastatus ir gyvenamuosius namus.	3
Nenaudojamų kaimo pastatų panaudojimas paslaugų teikimui bei amatų vystymui.	5
Gamtos išteklių panaudojimas.	5

Grėsmės	Įvertinimas
Mažos savivaldybių investicinių galimybių projektams įgyvendinti (tarp jų – ir struktūrinių fondų projektams bendrai finansuoti) stabdo regiono ekonominę plėtrą.	5

Kaimyninių šalių konkurencinis spaudimas vidaus ir užsienio šalių rinkose.	3
Darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas.	5
Neigiamų socialinių reiškinių egzistavimas.	4
Centralizuotos šilumos tiekimo tinklų būklės blogėjimas didins šilumos kainas ir išlaidas šilumai.	5
Ignalinos AE uždarymas sąlygos elektros ir šilumos kainų padidėjimą gyventojams.	5
Vandens tiekimo įrenginių ir tinklų būklės spartus blogėjimas dėl nepakankamų investicijų, eksploatacinių išlaidų augimas pablogins geriamo vandens kokybę.	4
Rajoninių kelių būklės blogėjimas įtakos pramonės ir žemės ūkio, turizmo plėtrą.	4
Augant pervežamų krovinių kiekiui, didės neigiamas tranzitinio krovinio transporto poveikis regiono miestams, neturintiems aplinkelių.	4
Kultūros paveldo objektų praradimas dėl nusidėvėjimo.	4
Negerėjanti svetingumo paslaugų (maitinimas, apgyvendinimas ir pan.) kokybė mažins regiono bendrą turistinį patrauklumą ir konkurencingumą;	4
Aktyvi turizmo plėtra gali iš esmės paveikti kaimo gyvenimo būdą regione ir sunaikinti tebeegzistuojančias etnines tradicijas.	3
Grėsmė, kad dėl blogo turistų srautų reguliavimo gali suprastėti aplinkos kokybė.	3
Kiti turistiniai regionai aktyviai kuria konkurencingus turizmo produktus ir jiems aptarnauti reikalingą infrastruktūrą.	5

STRATEGIJA

Regiono plėtros vizija: Utenos regionas – tai regionas Rytų Lietuvoje, patogus čia gyvenantiems bei patrauklus atvykstantiems visais metų laikais. Čia sukurta ir toliau vystoma viešoji infrastruktūra sudaro palankias galimybes turizmo, sporto, verslo ir žemės ūkio plėtrai, sanatoriniam gydymui bei poilsiui.

	Prioritetas 1 Didinti teritorinę sanglaudą regione
1.1	Tikslas 1 Gyvenamosioms vietovėms (tikslinėms teritorijoms) būdingų problemų sprendimas, didinant konkurencingumą, ekonomikos augimą ir gyvenamosios vietos patrauklumą
1.1.1	Uždavinys 1 Kompleksiškai atnaujinti savivaldybių centrų ir kitų miestų (nuo 6 iki 100 tūkst. gyv.) viešąją infrastruktūrą
1.1.2	Uždavinys 2 Kompleksiškai atnaujinti 1-6 tūkst. gyventojų turinčių miestų (išskyrus savivaldybių centrus), miestelių ir kaimų bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą
1.1.3	Uždavinys 3 Kompleksiškai atnaujinti mažiau kaip 1 tūkst. gyventojų turinčių miestų, miestelių ir kaimų (iki 1 tūkst. gyv.) viešąją infrastruktūrą (taikant kaimo plėtros politikos priemones)
1.2	Tikslas 2 Modernios regiono transporto infrastruktūros ir darnaus judumo plėtojimas
1.2.1	Uždavinys 1 Kompleksiškai modernizuoti kelių transporto infrastruktūrą
1.2.2.	Uždavinys 2 Plėtoti aplinką tausojančias ir eismo saugą didinančias infrastruktūrą ir priemones bei darnų judumą
	Prioritetas 2 Integrali ekonomika
2.1	Tikslas 1 Turizmo infrastruktūros, kultūros ir gamtos paveldo plėtra
2.1.1	Uždavinys 1 Sutvarkyti ir aktualizuoti kultūros paveldo objektus
2.1.2	Uždavinys 2 Plėtoti turizmo išteklių ir paslaugų rinkodarą
2.2	Tikslas 2 Darnaus išteklių naudojimo skatinimas
2.2.1	Uždavinys 1 Plėtoti tvarią šilumos energijos, vandens tiekimo, nuotekų šalinimo ir atliekų tvarkymo sistemą
2.2.2	Uždavinys 2 Gerinti regiono kraštovaizdžio tvarkymo ir apsaugos efektyvumą
2.3	Tikslas 3 Verslo ir investicijų skatinimas bei pramonės potencialo skatinimas
2.3.1	Uždavinys 1 Sukurti infrastruktūrą ir palankią aplinką vidaus ir užsienio investuotojams
2.3.2	Uždavinys 2 Skatinti bendruomeninį-socialinį verslą
2.3.3	Didinti regiono konkurencingumą skatinant tarpregioninį bendradarbiavimą ir partnerystę
	Prioritetas 3 Gyvenimo kokybės gerinimas
3.1	Tikslas 1 Mokymosi visą gyvenimą ir kūrybiškumo skatinimas
3.1.1	Uždavinys 1 Gerinti švietimo kokybę, modernizuojant švietimo infrastruktūrą
3.1.2	Uždavinys 2 Plėtoti neformalaus ugdymosi galimybes
3.2	Tikslas 2 Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas
3.2.1	Uždavinys 1 Užtikrinti kokybišką ir prieinamą sveikatos priežiūrą
3.2.2	Uždavinys 2 Skatinti sveiką gyvenseną ir visuomenės sveikatos raštingumą
3.2.3	Uždavinys 3 Plėtoti socialinių paslaugų infrastruktūrą ir socialinio būsto fondą bei didinti jų prieinamumą
3.2.4.	Uždavinys 4 Plėtoti kultūros paslaugas ir infrastruktūrą
3.2.5	Uždavinys 5 Gerinti viešąjį valdymą

